

ISSN 2224-025X

Н АУКОВІ
З АПІІСКИ

Випуск 34 / 2018

**Державного
природознавчого
музею**

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ДЕРЖАВНОГО
ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ**

Випуск 34

Львів 2018

УДК 57+58+591.5+502.7:069

Наукові записки Державного природознавчого музею. – Львів, 2018. – Вип. 34. – 156 с.

До 34-го випуску періодичного видання "Наукові записки Державного природознавчого музею" увійшли статті і короткі повідомлення з музеології, екології, зоології, ботаніки, а також інформація про діяльність музею у 2017 році.

Для екологів, біологів, зоологів, ботаніків, працівників музеїв природничого профілю, заповідників, національних природних парків та інших природоохоронних установ і організацій.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Чернобай Ю.М. д-р біол. наук, проф. (*головний редактор*); Берко Й.М. д-р біол. наук, проф.; Бокотей А.А. канд. біол. наук, с.н.с.; Волгін С.О. д-р біол. наук, проф.; Вінницькі Т., PhD (Польща); Дригант Д.М. д-р г.-м. наук, с.н.с.; Капрусь І.Я. д-р біол. наук, проф.; Климишин О.С. д-р біол. наук, с.н.с. (*науковий редактор*); Малиновський А.К. д-р с.-г. наук; Орлов О.Л. канд. біол. наук (*відповідальний секретар*); Тасенкевич Л.О. д-р біол. наук, проф.; Третяк П.Р. д-р біол. наук, проф.; Царик Й.В. д-р біол. наук, проф.

EDITORIAL BOARD

Chernobay Y.M. (*Editor-in-Chief*), Berko I.M., Bokotey A.A., Volgin S.O., Winnicki T., Drygant D.M., Kaprus I.Y., Klymyshyn O.S. (*Scientific Editor*), Malynovsky A.K., Orlov O.L. (*Managin Editor*), Tassenkevich L.O., Tretjak P.R., Tsaryk I.V.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Чернобай Ю.Н. (*главный редактор*), Берко И.Н., Бокотей А.А., Волгин С.А., Винницки Т., Дрыгант Д.М., Капрусь И.Я., Климишин А.С. (*научный редактор*), Малиновский А.К., Орлов О.Л. (*ответственный секретарь*), Тасенкевич Л.А., Третяк П.Р., Царик И.В.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Державного природознавчого музею*

УДК: 581.52

Позинич І.С.

ВІДНОВЛЕННЯ РОСЛИННОСТІ СТАРООРНИХ ЗЕМЕЛЬ НА ПЕРЕДКАРПАТСЬКІЙ ВИСОЧИНІ

*У ході формуючої демуаційної сукцесії на покинутих орних землях кількісні показники відносно постійних ценопопуляцій доволі подібні, хоча на третій стадії знижуються майже удвічі, а на завершальній стадії світлих дубових лісів зростає представництво ценопопуляцій рідкісних видів: *Eriactis helleborine*, *Leucosjum vertut*, *Galanthus nivalis*.*

Ключові слова: *формуюча сукцесія, рослинне угруповання, неморально-монтанні види, бореально-неморальні види, монтанні види, неморальні види.*

На Передкарпатті протягом тривалого часу відбувалися інтенсивні агрокультурні перетворення колишніх лісових угідь, що полягали у зміні первісних лісів на вторинні, а далі – на післялісові луки та орні землі. Проте практично всюди в наш час спостерігається процес збільшення площ покинутих орних земель, які колись інтенсивно використовувалися під сільськогосподарські угіддя. Унаслідок сучасного скорочення сільськогосподарського виробництва спостерігається заростання колишньої ріллі трав'яними, а потім чагарниковими і далі лісовими фітоценозами, що загалом являє собою процес відновлення лісової рослинності формуючого спрямування [2-4], або демуаційна сукцесія. Вивчення наслідків антропогенного пресу на рослинність та ґрунтовий покрив є актуальною проблемою сучасності, так як дозволяє скоординувати керування цими процесами для оптимізації екологічної ситуації.

Для досліджень була вибрана територія Передкарпатської височини, що відноситься до регіонів, де відбувалися інтенсивні сільськогосподарські роботи до 1937 р. [13], коли 80% земель були виорані під господарські угіддя. Дослідження рослинних угруповань виконано на Передкарпатській височині, для якої характерним є такий тип ландшафту: горбисті площинні та пологосхилі слабо розчленовані структурні підвищення рельєфу, що вкриті терасово-аккумулятивними відкладами [1, 6-8].

Матеріали та методика досліджень

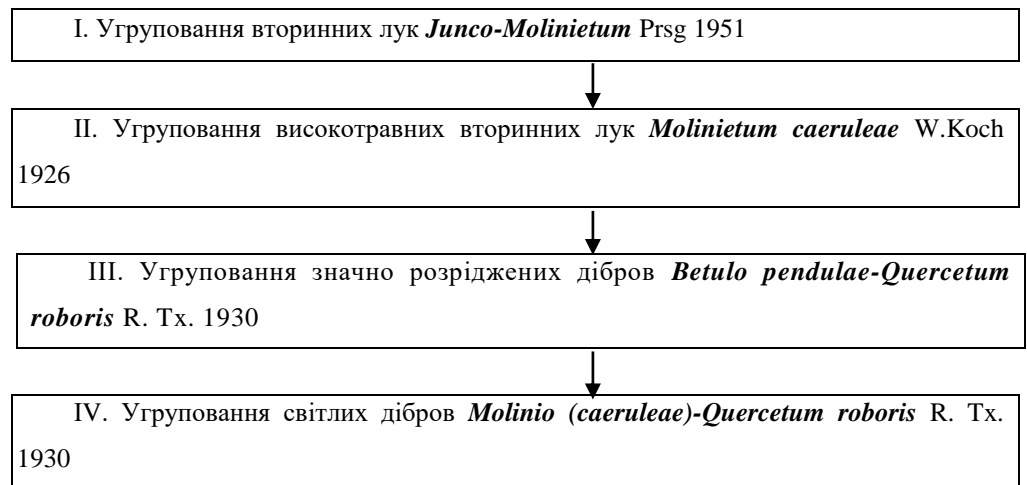
Спостереження виконано на покинутих орних землях біля с. Смоляне поблизу м. Болехова Івано-Франківської обл. у 2008-2011 рр., також ми опиралися на дані польських ботаніків, які описали досліджувану територію у 1937 р. Для вивчення формуючої сукцесії на покинутих орних землях було виконано 50 геоботанічних описів угруповань з сукцесійним віком від 12 до 45 років. Вік отримали шляхом підрахунку річних шарів на зрізах дерев [10]. Матеріал був оброблений відповідно з принципами системи Браун-Бланке [11], причому, оскільки більшість угруповань представляло "фітосоціологічні суміші" видів різних класів, то використовувався не класичний синтаксономічний аналіз, а дедуктивний метод класифікації рослинності [12], де кожна стадія – це рослинне угруповання рівня асоціації. Аналіз був

виконаний по факторам "сукцесійний час" (три класи: I – 12-20 років; II – 20-35 років; III – від 45 років; IV – від 65 років) та характер використання території.

Назви вищих рослин подаємо за "Определителем высших растений Украины" [5]. Синтаксономію рослинності опрацьовували на основі узагальнень Матушкевича [14].

Результати досліджень

Перші стадії відновлення природної рослинності на покинутих орних землях в зоні широколистяних лісів відбуваються по чотирьохетапній схемі за І.В. Волобуєвою [2]: 1 – забур'янення; 2 – кореневищних злаків; 3 – дернинних злаків; 4 – вторинні луки. Ми починали побудову сукцесійного ряду з вторинних лук асоціації *Junco-Molinietum* до світлих дібров угруповань асоціації *Molinio (caeruleae)-Quercetum roboris* за такою схемою:

Перша стадія – початок заростання, триває від 12 до 20 років:

СІ. *MOLINIO-ARRHENATHERETEA* W. Koch 1926, О. *Molinietalia caeruleae* W. Koch 1926, All. *Molinion caeruleae* W. Koch 1926, Ass. *Junco-Molinietum*

Її узагальнену структуру та флористичні особливості за класами постійності видів, середнім проективним покриттям, середньою висотою та віком подаємо нижче:

А. (1%) – деревний ярус практично відсутній, поодинокі зростає *Betula pendula* Roth та *Quercus robur* L.

В. (2,6%) – дерева другого ярусу та чагарники *Betula pendula* IV; 15%; 1,2 м; *Quercus robur* IV; 3%; 1,3 м; *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. II; 1%; 1,3 м.

С. (96,6%) – трав'яний ярус представлений: *Juncus conglomeratus* L. IV; 5%; 0,6 м; *Deschampsia caespitosa* (L.) Beauv. IV; 5%; 0,3 м; *Hypericum perforatum* L. IV; 5%; 0,2 м; *Lotus arvensis* Pers. IV; 5%; 0,2 м; *Potentilla anserina* L. IV; 5%; 0,2 м; *Trifolium arvense* L. IV; 5%; 0,2 м; *Trifolium repens* L. IV; 5%; 0,2 м; *Polygala vulgaris* L. IV; 3%; 0,2 м; *Prunella vulgaris* L. IV; 3%; 0,2 м; *Rhinanthus minor* L. IV; 3%; 0,2 м;

Gladiolus imbricatus L. IV; 1%; 0,4 м; *Agrostis tenuis* Sibth. IV; 1%; 0,3 м; *Betonica officinalis* L. s.l. IV; 1%; 0,3 м; *Succisa pratensis* Moench IV; 1%; 0,3 м; *Achillea submillefolium* Klok. et Krytzka IV; 1%; 0,2 м; *Gentiana pneumonanthe* L. IV; 1%; 0,2 м. У складі фітоценозів загалом виявлено 51 вид рослин. В окремих угрупованнях наявні від 19 до 34 видів. З 25 діагностичних видів постійними виявились *Juncus effusus* L., *Juncus conglomeratus*, *Molinia caerulea* (L.) Moench.

Друга стадія – триває від 20 до 35 років:

СІ. **MOLINIO-ARRHENATHEREAE**, О. *Molinietalia caeruleae*, All. *Molinion caeruleae*, Ass. *Molinietum caeruleae*

Її узагальнену структуру та флористичні особливості за класами постійності видів, середнім проєктивним покриттям, середньою висотою та віком подаємо далі:

A. – відсутній;

B. (16 %) – *Sorbus aucuparia* L. II; 5%; 1,4 м; *Salix cinerea* L. II; 5%; 1,2 м; *Populus tremula* L. II; 5%; 1,1 м; *Betula pendula* II; 15%; 1,1 м; *Padus avium* Mill. II; 15%; 0,5 м; *Prunus spinosa* L. II; 1%; 1,3 м;

C (98%) – *Betonica officinalis* V; 6,2%; 0,5 м; *Gentiana pneumonanthe* V; 3,4%; 0,3 м; *Agrostis tenuis* V; 19%; 0,3 м; *Iris sibirica* L. V; 1,8%; 0,5 м; *Lysimachia vulgaris* L. IV; 5,67%; 0,6 м; *Potentilla anserina* L. IV; 5%; 0,2 м; *Cirsium arvense* (L.) Scop. IV; 3,67%; 0,6 м; *Deschampsia caespitosa* IV; 25%; 0,5 м; *Solidago virgaurea* L. IV; 1%; 0,3 м; *Plantago lanceolata* L. IV; 1%; 0,2 м; *Leontodon autumnalis* L. IV; 1%; 0,2 м; *Festuca rubra* L. s.str. III; 8%; 0,2 м; *Centaurea jacea* L. III; 5%; 0,7 м; *Gladiolus imbricatus* III; 5%; 0,5 м та інші.

У складі фітоценозів загалом виявлено 67 видів рослин. В окремих угрупованнях наявні від 9 до 39 видів. З 21 діагностичних видів постійними виявились: *Molinia caerulea* (домінант), *Betonica officinalis*, *Gentiana pneumonanthe*.

Отже при повній відсутності використання колишніх орних земель, угруповання асоціації **Junc-Molinietum** трансформується в угруповання **Molinietum caeruleae**. Унаслідок цього зникають ценопопуляції 25 видів, а саме – *Alnus glutinosa*, *Quercus robur*, *Anemone nemorosa*, *Angelica sylvestris*, *Calluna vulgaris*, *Dentaria glandulosa*, *Galanthus nivalis* та інші.

Третя стадія – триває від 45 років:

СІ. **QUERCETEA ROBORI-PETRAEAE** R. Tx. 1930, О. *Quercetalia roboris* R. Tx. 1931, All. *Quercion robori-petraeae* Br.-Bl. 1932, Ass. *Betulo pendulae-Quercetum roboris*

Її узагальнена структура та флористичні особливості за класами постійності видів, середнім проєктивним покриттям, середньою висотою та віком представляється наступним чином:

A. (23%) *Quercus robur* IV; 16,33%; 12,7 м; *Betula pendula* III; 10,54%; 11,3 м;

B. (31%) *Quercus robur* IV; 5,24%; 1,7 м; *Rubus caesius* L. III; 9,6%; 0,4 м; *Betula pendula* III; 4,85%; 1,2 м;

C. (80%) *Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn V; 17,09%; 0,7 м; *Anemone nemorosa* IV; 8,47%; 0,1 м; *Galeobdolon luteum* III; 6,2%; 0,2 м; *Carex pilulifera* III; 4,82%; 0,2 м; *Holcus mollis* III; 4,64%; 0,6 м; *Carex brizoides* III; 22,54%; 0,3 м; *Dryopteris austriaca* III; 1,33%; 0,6 м. У складі фітоценозів загалом виявлено 129 видів рослин. В окремих угрупованнях наявні від 10 до 42 видів. З 6 діагностичних видів постійними виявились: *Quercus robur* та *Holcus mollis*. Третій етап відбувається за рахунок

трансформації *Molinietum caeruleae* в угруповання асоціацій *Betulo pendulae-Quercetum roboris*. В результаті з'являються 26 видів: *Anemone nemorosa*, *Quercus robur*, *Rubus caesius*, *Galeobdolon luteum*, *Carex pilulifera* та інші.

Четверта стадія – триває від 65:

СІ. **QUERCETEA ROBORI-PETRAEAE**, О. *Quercetalia roboris*, All. *Quercion robori-petraeae*, Ass. *Molinio (caeruleae)-Quercetum roboris*

Її узагальнену структуру та флористичні особливості за класами постійності видів, середнім проективним покриттям, середньою висотою та віком подаємо далі:

А. (28%) *Quercus robur* V; 40%; 33,2 м; *Carpinus betulus* V; 24,2%; 29 м; *Acer pseudoplatanus* III; 5%; 35 м; *Acer campestre* III; 5%; 25,3 м; *Tilia cordata* III; 2,33%; 26 м; *Sorbus aucuparia* III; 1%; 16 м;

В. (37%) *Sorbus aucuparia* IV; 1%; 2,1 м; *Carpinus betulus* IV; 1%; 1 м; *Acer campestre* III; 1%; 1,1 м; *Quercus robur* III; 2,33%; 1 м; *Prunus spinosa* III; 1%; 1,3 м;

С. (86%) *Molinia caerulea* V; 1,67%; 0,4 м; *Dryopteris austriaca* V; 1%; 0,8 м; *Dryopteris filix-mas* IV; 4,5%; 0,8 м; *Glechoma hederacea* IV; 2%; 0,2 м; *Majanthemum bifolium* IV; 2%; 0,1 м; *Carex brizoides* IV; 13%; 0,3 м; *Galeobdolon luteum* III; 11,67%; 0,3 м; *Fritillaria meleagris* III; 1%; 0,3 м; *Dentaria bulbifera* III; 1%; 0,2 м; *Dentaria glandulosa* III; 1%; 0,2 м; *Epipactis helleborine* III; 1%; 0,2 м; *Galanthus nivalis* III; 1%; 0,2 м; *Galeopsis speciosa* III; 1%; 0,2 м; *Geum urbanum* III; 1%; 0,2 м; *Leontodon autumnalis* III; 1%; 0,2 м; *Mercurialis perennis* III; 1%; 0,2 м; *Phegopteris connectilis* III; 1%; 0,2 м; *Stellaria holostea* III; 1%; 0,2 м; *Leucojum vernum* III; 1%; 0,1 м та інші.

Загалом у складі фітоценозів виявлено 87 видів рослин. В окремих угрупованнях наявні від 11 до 36 видів. Завершальна стадія характеризується випаданням ценопопуляцій 16 видів: *Pteridium aquilinum*, *Anemone nemorosa*, *Rubus caesius*, *Betula pendula*, *Carex pilulifera*, *Holcus mollis*, *Convallaria majalis*, *Picea abies* й інших, та появою ценопопуляцій 37 видів: *Acer campestre*, *Acer platanoides*, *Acer pseudoplatanus*, *Carpinus betulus*, *Sorbus aucuparia* та інших.

У ході сукцесії кількісні показники відносно постійних ценопопуляцій доволі подібні, хоча на третій стадії знижуються майже удвічі. При трансформації першої стадії у другу відбувається чи не найбільш істотна перебудова угруповань, оскільки зникають ценопопуляції 25 видів. З'являються ценопопуляції 40 видів. Це переважно лучно-чагарникові, лучно-болотні та рудеральні види з родин: *Poaceae*, *Asteraceae*, *Rosaceae*.

З рідкісних видів на першій стадії відносно постійними є: *Galanthus nivalis*, *Epipactis helleborine*, *Leucojum vernum* [9]. При трансформації угруповань до третьої стадії зникають ценопопуляції відносно постійних 62 видів, натомість з'являються ценопопуляції 26 видів. Зникають переважно євразійські та європейські види, бореально-неморально-монтанні, неморальні, бореально-неморальні та мультizonальні види[4].

На третій стадії, формування світлих березо-дубових лісів, не виявлено постійних рідкісних видів. Водночас слід відзначити, що на цій стадії загалом зафіксовано найбільше різноманіття випадкових видів, 129. Очевидно, що рослинні угруповання цієї стадії дифузні, нестабільні, перехідні від лучних угруповань до лісових.

На завершальній стадії формування світлих дубових лісів асоціації *Molinio (caeruleae)-Quercetum roboris* присутність ценопопуляцій відносно постійних видів

зростає до 53, за рахунок зникнення 16 видів та появи 37. Відносно постійними є рідкісні види *Epipactis helleborine*, *Leucojum vernum*, *Galanthus nivalis*. Істотно зростає представництво видів родин: Asteraceae, Rosaceae, переважно євроазійських та європейських, неморально-монтанних, бореально-неморально монтанних, неморальних, лісових, лісо-чагарникових видів.

Висновок

У ході сукцесії на покинутих орних землях кількісні показники відносно постійних ценопопуляцій доволі подібні, хоча на третій стадії знижуються майже удвічі, а на завершальній стадії світлих дубових лісів зростає представництво ценопопуляцій рідкісних видів: *Epipactis helleborine*, *Leucojum vernum*, *Galanthus nivalis*. Істотно зростає представництво видів родин: Asteraceae, Rosaceae, переважно євроазійських та європейських, неморально-монтанних, бореально-неморально монтанних, неморальних, лісових, лісо-чагарникових видів. Зменшується кількість представників родини Fabaceae. Характерною особливістю для даної сукцесії є відсутність представників нітрофілів родини Chenopodiaceae та Amaranthaceae. Сукцесію на покинутих орних землях відносимо до демураційної в ході якої відбувається відновлення рослинності після певних порушень до первинних угруповань характерних для цієї території.

1. Атлас Львівської області. – Львів: ЛДУ ім. Івана Франка, ДУ "Львівська політехніка", ВНТЛ, 1999. – 24 с.
2. Волобуева И.В. Состояние старовозрастных залежей на территории Центрального Черноземья. – Санкт-Петербург, 2011. – 34 с.
3. Малиновський К.А. Рослинність високогір'я Українських Карпат. – К.: Наук. думка, 1980. – 278 с.
4. Миркин Б.М. Теоретические основы современной фитоценологии. – М.: Наука, 1985. – 137 с.
5. Определитель высших растений Украины / Доброчаева Д.М., Котов М.И., Прокудин Ю.А. и др. – К.: Наук. думка, 1987. – 548 с.
6. Природа Івано-Франківської області / За ред. Геренчука К.І. – Львів: Вища школа, 1973. – 160 с.
7. Природа Українських Карпат / За ред. Геренчука К.І. – Львів: Вища школа, 1968. – 160 с.
8. Третяк П.Р. Ландшафтная экология важнейших доминантных видов растительного покрова высокогорья Украинских Карпат // Бот. журн. – 1990. – Т. 75, № 8. – С. 1109-1119.
9. Червона книга України. Рослинний світ / [за ред. Я.П. Дідуха] / – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.
10. Черневий Юрій. Структурно-динамічні особливості лісової рослинності Передкарпатської височини // Праці Наукового товариства ім. Шевченка. Том XXIII. Екологічний збірник. Дослідження біотичної і ландшафтної розмаїтості та її збереження. На пошану професора Костянтина Малиновського. – Львів: НДВЦ НТШ, 2008. – С. 137-145.
11. Braun-Blanquet J. Pflanzensoziologie. Grüzüge der Vegetationskund / Braun-Blanquet J. – Berlin: Verlag von Julius Springer, 1928 (1964). – 865 p., Braun-Blanquet J. Prinzipien einer Systematik der Pflanzengesellschaften auf floristischer Grundlage / J. Braun-Blanquet // Jahresber. St. Gallischen Naturwiss. Ges. – 1921. – 57. – P. 305-351.
12. Kopechky K., Hejny S. A new approach to the classification of antropogenic plant communities // Vegetatio. – 1974. – V. 29. – P. 17-20.

13. Kostyniuk M., Wiczorek K. Zespoły leśne okolicy Morszyna// Lwów: Kosmos, 1937. – S. 231-255.
14. Matuszkiewicz J.M. Zespoły leśne Polski. – Warszawa: PWN, –2001.– 357 s.

Державний природознавчий музей НАН України, м. Львів
e-mail: pozychka@gmail.com

Позыныч И.С.

Возобновление растительности старопахотных земель на Предкарпатской возвышенности

В процессе формирующей демутационной сукцессии на заброшенных пахотных землях количественные показатели относительно постоянных ценопопуляций довольно схожи, хотя на третьей стадии снижаются почти в два раза, а на завершающей стадии светлых дубовых лесов растет представительство ценопопуляций редких видов: *Epipactis helleborine*, *Leucojum vernum*, *Galanthus nivalis*.

Ключевые слова: формирующая сукцессия, растительное сообщество, неморально-монтанные виды, бореально-монтанные виды, монтанные виды, неморальные виды.

Pozynych I.

Vegetation recovery of old-arable lands by vegetation in the Forecarpathian Upland

In the process of forming succession on abandoned arable lands, the quantitative indices relative to the permanent coenopopulations are quite similar, although in the third stage they decrease almost twofold, and at the final stage of light oak forests the representation of coenopopulations of rare species increases: *Epipactis helleborine*, *Leucojum vernum*, *Galanthus nivalis*.

Key words: an ecological succession, a plant community, nemoral-montane species, boreal-montane species, montane species, nemoral species.

ЗМІСТ	СОДЕРЖАНИЕ	CONTENTS
Музеологія * Музеология * Museology		
<i>Архінова Х.І., Данилюк К.М.</i> Засади зовнішньої комунікації Державного природознавчого музею НАН України		3
<ul style="list-style-type: none"> • Основы внешней коммуникации Государственного природоведческого музея НАН Украины • Basics of the external communication of State Natural History Museum NAS of Ukraine 		
<i>Чернобай Ю.М.</i> Академік М.І. Вавилов у хронотопі гостьової книги Державного природознавчого музею НАН України		9
<ul style="list-style-type: none"> • Академик Н.И. Вавилов в хронотопе гостевой книги Государственного природоведческого музея НАН Украины • Academician N.I. Vavilov in the chronotope of the guest book of State Natural History Museum NAS of Ukraine 		
<i>Климишин О.С., Савицька А.Г.</i> Історія становлення і сучасна структура бріологічного гербарію Державного природознавчого музею НАН України		19
<ul style="list-style-type: none"> • История формирования и современная структура бриологического гербария Государственного природоведческого музея Национальной академии наук Украины • History of formation and modern structure of the bryological herbarium of the State Natural History Museum of the National Academy of Sciences of Ukraine 		
<i>Ходзінський В.П., Черемних Н.М.</i> Кріт звичайний (<i>Talpa europaea</i> L., 1758) у фондах Державного природознавчого музею НАН України		29
<ul style="list-style-type: none"> • Крот обыкновенный (<i>Talpa europaea</i> L., 1758) в фондах Государственного природоведческого музея НАН Украины • Mole (<i>Talpa europaea</i> L., 1758) in funds of the State Natural History Museum of the NAS of Ukraine 		
<i>Данилюк К.М., Савицька А.Г., Середюк Г.В., Коновалова І.Б.</i> Музей, як платформа екологічного виховання дітей із особливими потребами		37
<ul style="list-style-type: none"> • Музей, как платформа экологического воспитания детей с особыми потребностями • Museum as a platform for environmental education of children with special needs 		
Екологія * Экология * Ecology		
<i>Бедернічек Т.Ю., Партика Т.В.</i> Вміст водорозчинних вуглеводів як індикатор якості кріогенних ґрунтів		43
<ul style="list-style-type: none"> • Содержание водорастворимых углеводов как индикатор качества криогенных почв • Content of water-soluble carbohydrates as a quality indicator of cryogenic soils 		

Гураль Р.І., Гураль-Сверлова Н.В. Прісноводні і наземні молюски урбанізованих біотопів Луцька	49
<ul style="list-style-type: none"> • Пресноводные и наземные моллюски урбанизированных биотопов Луцка • Freshwater and land molluscs of urban biotopes in Lutsk 	
Малиновський А.К. Основні напрями та результати досліджень фітоінвазій	55
<ul style="list-style-type: none"> • Основные направления и результаты исследований фитоинвазий • Main directions and results of researches of phytoviasion 	
Гуштан К.В. Різноманіття амфібіотичних комах (Insecta: Ephemeroptera, Plecoptera, Odonata) екосистем басейну річки Латориця	69
<ul style="list-style-type: none"> • Разнообразие амфибиотических насекомых (Insecta: Ephemeroptera, Plecoptera, Odonata) экосистем бассейна реки Латорица • The diversity of amphibiotic insects (Insecta: Ephemeroptera, Plecoptera, Odonata) of Latorica river basins ecosystems 	
Гуштан Г.Г. Різноманіття панцирних кліщів (Acari: Oribatida) лучних екосистем басейнів річок Латориця та Боржава	75
<ul style="list-style-type: none"> • Разнообразие панцирных клещей (Acari: Oribatida) луговых экосистем бассейнов рек Латорица и Боржава • The diversity of oribatid mites (Acari: Oribatida) of grassland ecosystems of Latorica and Borzhava river basins 	
Позинич І.С. Відновлення рослинності староорних земель на Передкарпатській височині	81
<ul style="list-style-type: none"> • Возобновление растительности старопашотных земель на Предкарпатской возвышенности • Vegetation recovery of old-arable lands by vegetation in the Forecarpathian Upland 	
Зоологія * Зоология * Zoology	
Капрусь І.Я. Значення природно-історичних факторів у хорології різноманіття колембол	87
<ul style="list-style-type: none"> • Значение природно-исторических факторов в хорологии разнообразия коллембол • The significance of historical factors for the chology of Collembola diversity 	
Романь А.М., Франчук М.В., Бокотей А.А., Дзюбенко Н.В. Риби, як складова раціону лелеки чорного (<i>Ciconia nigra</i>), у місцях його регулярного живлення	99
<ul style="list-style-type: none"> • Рыбы, как составляющая рациона черного аиста (<i>Ciconia nigra</i>), в местах его регулярного питания • Fish as diet component of Black Stork (<i>Ciconia nigra</i>) in places of its regular feeding 	
Струс Ю.М. Чисельність та поширення лучних куликів в поліській частині долин річок Случ та Горинь: аналіз методом моделювання в Maxent	111

- Численность и распространение луговых куликов в полесской части долин рек Случь и Горынь: анализ методом моделирования в Maxent
- Numbers and distribution of grassland waders in Polissian part of Sluch and Goryn valleys: analysis by modeling in Maxent

Ботаніка * Ботаника * Botany

Павлюк Н.І., Пірогов М.В. Фітопатогенні гриби Українського Розточчя (збори весняного періоду 2016–2017 років) 125

- Фитопатогенные грибы Украинского Расточья (сборы весеннего периода 2016-2017 годов)
- Phytopathogenic fungi of the Ukrainian Roztochya (collected in the spring of 2016 and 2017 years)

Короткі повідомлення * Краткие сообщения * The brief messages

Гураль-Сверлова Н.В., Обедніна І.С. Перша знахідка синантропного наземного молюска *Oxuchilus translucidus* (Gastropoda, Pulmonata, Zonitidae) на Закарпатті 135

- Первая находка синантропного наземного моллюска на Закарпатье
- The first find of the synanthropic land mollusk in Transcarpathia

Ювілейні дати * Юбилейные даты * Anniversaries

До 70-ліття від дня народження д.б.н. О.С. Климишина 137

Хроніка * Хроника * Current issues

Вовк О.Б. Про діяльність Державного природознавчого музею НАН України у 2017 році 143

Чернобай Ю.М. Наукова конференція "Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку та інших природоохоронних територій" 145

Правила для авторів 151

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Випуск 34

Proceedings of the State Natural History Museum
Научные записки Государственного природоведческого музея

Українською, англійською та російською мовами

Головний редактор Ю.М. Чернобай

Комп'ютерний дизайн і верстка О.С. Климишин, Т.М. Щербаченко

Технічний редактор О.С. Климишин

Адреса редакції:
79008 Львів, вул. Театральна, 18
Державний природознавчий музей НАН України
телефон / факс: (032) 235-69-17
e-mail: editorship@smnh.org
<http://science.smnh.org>

Формат 70×100/16. Обл.-вид. арк. 12,68. Наклад 150 прим.

Виготовлення оригінал-макету здійснено в Лабораторії природничої музеології
Державного природознавчого музею НАН України.
Друк ТзОВ «Простір М». 79000 Львів, вул. Чайковського, 8.